

**5-to KHIDIPE EUROPATNE KONSILOSKO DIJALOGO
E ROMANE THAJ PHIRUTNENGERE CIVILNO THEMESAR**

*Strasbourg, 20-21 June 2018
Room 3, Palais de l'Europe*

ROMENGI THAJ PHIRUTNENGI POLITIKANI PARTICIPACIJA
Akanutnipe, Zuraripe thaj influence ande Politikano thaj Publikano dzivdipe

DRAFT AGENDA

Joine, 20 juno 2018

08.45 - 09.15

Participantongo registribe

09.15-09.45

Mishtoavipe thaj Phutarimaskere Vorbi

Sherutni: **Tatjana Andjelić**, Sherutni ano Ad hoc Ekspertongo Komiteto vash Romane thaj Phirutnengere Butja (CAHROM)

- **Snežana Samardžić-Marković**, Direktorka anda Direktorijato pal Demokracija, Europako Konsilo
- **Ambasadorni Božidarka Kronic**, Montenegrosko Permanentno Reprezentanto ano Europako Konsilo, Sherutni ano Ministerongo Komitetoski Raporterongi Grupa vash Socijalno thaj Sastipaskere Phuchipena (GR-SOC)
- **AlenTahiri**, Direktoro ande Gavernoskoro Ofiso vash Manushikane thaj Minoritetongere hakaja ande Kroacija, ko alav e Kroacijako legaripe ande CoE Ministerongo Komiteto

09.45 – 10.15

PLENARNO SESIJA 1: Scenako keripe

E Romengi thaj Phirutnengi efektivno participacija ande publikano dzivdipe si zurali komponenta vash lacho thaj demokratikano them. I eksperienca Europatar thaj pe javer thana sikavdas, te khamle e gavernura te sigurinen o hakaj vash efektivno participacija, trubuj te keren varesave specifikane aranzhmanura vash e nacionalno minoritetura. KAdi sesija ka identificirinel e shajipe vash e roma te ovel olen efektivno glaso/krlo/hango pe lokalno, nacionalno thaj internacionalno nivelo.

Sherutno: **Hallvard Gorseth**, Sherutno ano Anti-diskriminacijako Departmento, Generalno Direktorijato pe Demokracija, Europako Konsilo

- **Introdukcija: "Te pharuvel pes Romengere Participacijaki Enigma: Mashkar Adadzivesipe thaj Influenca"** kotar **Dr Aidan McGarry**, Loughborough Univerzitetu ano Londono
- **Dan Doghi**, Phureder Advajzero ODIHR Kontakt Punkto vash Roma thaj Phirutnengere Butja : **Romengi thaj Sintongi Participacija, leindojo kate e dzuvlen thaj e ternen, ande publikano thaj politikano dzivdipe**

Diskusija

10.15 – 10.30

Tea/Kafaki pauza

10.30 – 11.30

Tematura te oven diskutirime:

- *Save si e internacionalno standardura vash e minoritetongi politikani participacija?*
- *Dzi pe savo nivel e nacionalno autoriteta ikerena pes dzi pe kadala standardura an lengo dizajniribe thaj implementiribe politikane procesongo, specifikan Romengo hemipe ande decizijengo anipe pe sa e nivelura?*
- *Angleder te keren pes e standurda, save praktikane phundre shaj e autoriteta/politikane partije shaj te keren te promovirinen Romengi politikani participacija*

11.30 – 13.00

Tematura te oven diskutirime:

- *Si dosta te del pes manushenge formalno jekhipe vaj trubuj amenge te adresirinas e strukturakere barijere save so chinaven e minoritetongere grupen te len pengere saste hakaja?*
- *Trubuj e Roma te oven numa fizikane ande parlamento vaj konsultacijakere grupe, bazirime upral kodo so olengi reprezentacija si lachi thaj efektivno? Si e*

PLENARNO SESIJA 2: Te sigurinel pes than thaj reprezentacija vash e Roma thaj Phirutne ande politike, publikano dzivipe thaj instrumentura vash o proceso kana kerel pes decizija.

Plenarno Sesijako rezultato: *E Romen thaj e Phirutnen naj adekvatno reprezentacija thaj participacija ande nacionalno thaj lokalno publikane administracijakere institucije thaj ande politikano dzivdipe. Sigurindoj olengi participacija ande decizijengo keripe/anipe/ vash e butj save direktno afektirinela oeln, numa vi te sigurinel pes kaj o sasto them shaj te lel beneficije katar olengi kontribucija thaj chaches te sikavel peskoro diverzitetu/javeripa. Kodi sesija ka del jekh generalno dikhipe vash e klejakere politikane inicijative kotar Europako Konsilo pe aresipe lacheder Romengi participacija ande mehanizmura vash decizijengo anipe/keripe pe sa e nivelura.*

Fasilitatori: Thorsten Afflerbach, Sherutno Divizijako vash e Romengo thaj Phirutnengo Timo, Europako Konsilo

Ka vorbin:

- **Jutta Gützkow**, Sherutni ande Lacho Legaripaski Divizija: **Civilno Participacija ande proceso kana kerel pes decizija thaj demokratichno legaripe**
- **John Warmisham**, Kongresosko Spokeperson pe Romane thaj Phirutnengere Butja
- **Hedina Sijercic**, Membro ande Ekspertongo Komiteto ani Europaki Charta vash Regionalno vaj Minoritetongere Chibja pe Europako Konsilo
- **Mary-Ann Hennessey**, Sherutni ande Civilno Themeskiri Divizija, Europako Konsilo
- **Carolina Lasen-Diaz**, Sherutni ano Gender Khetanipaski Jekhin: **Europutne Konsiloski Gender Jekhipaskiri Strategija 2018-2023: Aresipe balansirimi murshengi thaj dzuvlengi participacija ano politikano thaj publikano decizijengo keripe/anipe**

Diskusija

PANEL DISKUSIJA: Roma thaj Phirutne ande lokalno, nacionalno thaj Europutne politikane thaj publikane dzivdipaski sfera. I Odiseja kotar hakaj dzi pe influenza

Sesijakere efektura: *Vi kodo so e Romengo thaj Phirutnengo angazhmano ano politikano thaj publikano dzivdipe barilas pe nakhli dekada, e marginalizirime manusha vi majdur arakhen barijere thaj pharipena ande sikuripe politikano than, lachi reprezentacija thaj resipe dzi pe zor thaj influence. Kadi sesija ka del shajipe te identificirinen pes lunge vramakere strategije thaj instrumentura vash politikani participacija thaj reprezentacija pe lokalno thaj nacionalno politikane thaj decizijakere khidipa.*

Fasilitatori: Tatjana Andjelić, Sherutni ano Ad hoc Ekspertongo Komiteto pe Romane thaj Phirutnengere Butja (CAHROM)

Ka vorbin:

- **Cristina Milagre**, SThesko Sekretaro vash Themutnipe thaj Jekhipe, Portugal
- **Samka Ibraimoski**, Membro ano Parlamento, Nekanutni Jugoslavijaki republika Makedonija

politike dosta kolate e interesija thaj e trubujimata thaj politikane preference shunen pes, debatirinena pes vash e Roma?

- **Ondřej Poduška**, Menadžero le programako, Nacionalno Instituto pal Demokracija, Slovako: [Evaluacija katar le Romane Politichno Glasura, Than thaj SHaimata anda Slovako](#)
- **Sara Gimenez**, Direktorka le Departamentosko pe Egaliteto thaj maribe kontra le diskriminacijako, FSG, Membro ande Evropaki Komisija kontra le Rasizmo thaj natolerancija (ECRI): [Inicijative line ande Spanija](#)
- **Gheorghe Raducanu**, nekanutno membro ano Parlamento. Romania

Diskusija

13.00 – 14.30

Pauza habaske

14.30 – 16.00

Tematura vash diskusija:

- *Save praktikane phundre e autoritetura/politikane partije keren te promovirinena e Romengi politikani participacija*

PLENARY SESSION 3: Vazdipe ko jekhipe katar e shajipena thaj efektija vash e Romengi thaj Phirutnengi participacija ande politike, publikano dzvidipe thaj mehanizmura vash anibe decizija

Plenary Session Outcomes: *Buteder Europakere thaj internacionalno organizacije performirinena buteder aktivitetija cilosar te vazden e manushengi participacija – specijalno dzuvlengi thaj ternengi – ande demokratikane procesura, dzikote dena vi specijalno sama pe teli-reprezentirime grupe sar so si e Roma thaj Phirutne. Kodi sesija ka prezentirinena aktivitetura implementirime pe lokalno, nacionalno thaj internacionalno nivelo cilosar te asaistirinena e gavernon te oven buteder samale, responsabilne thaj reprezentativne.*

Moderatoro: **Chrisoula Arcoudis**, Roma thaj Phirutnengo Timo, Europako Konsilo

Ka vorbin:

- **Ivan Ivanov**, Direktori ano Europako Romano Informacijako Ofiso (ERIO): [Bariere vash avipe dzi pe politikani participacija thaj e konsekvence kotar ikljovibe politikane arenatar](#)
- **Orhan Galjus**, Evropaki Romani Unija: [Lobi thaj sukceso katar e Romane politikane "liderura": O avutne inicijative vash pan-Europako Romano movmento](#)
- **Michael Remmert**, Direktorijato vash Demokratikani Participacija, Koordinator vash Shkole thaj Politikane Studije: [Shkole vash Politikane Studije](#)
- **Tommaso Vitale**, Centro vash Europutne Studije thaj Politika (Vigiani Po) [RONEPP - Roma Networks thaj Politikani Participacija](#)

Diskusija

PANEL DISKUSIJA: *Civilno Themeskere Akterura ande Politika thaj Publikani decizijakere mehanizmura*

Sesijakere efektura: *NGO-engo kapacitetongo vazdipe save si involvirime ano proceso vash Romengo situacijako lacharipe thaj identificiribe klejakere parametrura save zuraren Romengere intereson ande politikani thaj publiknai sfera.*

Prezentacije kotar e NGO thaj Ekspertura pe Roma Civilno Monitoring Projekto

- **Marie Pichault**, Centre de Médiation des Gens du Voyage et des Roms en Wallonie (CMGVRW), Belgia: [Vazdipe e Romengi inkluzija ande publikane autoritetija](#)

- **Manolis Rantis**, ROMNET & HEROMACT, Grecija: **Vazdipe e Romengi inkluzija trujal lokalno autoritetija.**

Diskusija

16.00 – 16.30

Tea/kafe pauza

16.30 – 18.00

Tematura vash diskusija:

- *Sar si javreder e ternengi politikani participacija kotar e politikani participacija generalno?*
- *Sostar si importantno te promovirinel pes renengi politikani participacija?*
- *So karaktizirinela e efektivno thaj lache politikane participacija?*
- *So chinavela e lache thaj efektivno ternengere politikane participacija?*
- *Dikhipe thaj diskusija vash legalno fremo pe ternengi participacija;*
- *Sam ape propozalura vash ternengo amalikano legalno fremo;*
- *Kampanja vash pharuvipa.*

PLENARNO SESIJA 4: Romane thaj Phirutnengi ternengi politikani participacija

Introduction: *E shajipena vash ternengi participacija ande poltikane procesija pashljol upral e poltikano thaj kulturako konteksto. Demokratikano trujalipe shaj te ovel lacheder vash participacija genaralno. Majbare kotaoresar, promoviribe ternengi participacija trubuj te ovel legardini mamuj kadala so si vash e mazhoritetakere kotaorestar.*

Facilitator: **Rui Gomes**, Sherutno ki Edukacijaki thaj trening Divizija, Ternengo Departamento, Europako Konsilo

Suporto vash e Roma thaj Phirutne te vazden pengi participacija ande publikano thaj politikano dzvidipe kerel prospektija vash lacheder thaj buteder inkluzivno avutnipe vash sa e manusha.

Del vorba:

- **Olivia Montgomery**, Nekanutno membro ando Parlamento katar e skola ando Liverpool: **Enhancing Youth citizenship across Europe**

Dena vorba:

- **Panagiotis Charitos**, Teli Sherutno ano foro Karditsa, Grecija
- **Atanas Stoyanov**, nekanutno Komunako Konsiliero, Bulgaria

Importantno ternengi participacija thaj legaripe rodela organizacijen legardine ternendar save nisi shajipena, kapaciteti thaj beneficije kotar o lacho trujalipe so dela relevantno bazirime programura thaj relevantno evidence vi politike pe sa e nivelura.

- **Daniel Grebeldinger**, Nevo Parudmos (ternype), Romania: **Participacija thaj mobilizacija le terne Romengiri sar aktivna Evropakere drzavljana**
- **Dragan Radosavljevic**, Instituto vas politikani participacija le Romengi: **vizdipe le kapacitetongo vash avutne terne Romane politicharura**

Skurto/harne prezentacije kotar e participatorno NGO thaj Ekspertura pe promoviribe Ternengi participacija

- **Elli Christoula**, KEMEA – Greece **"Me kerav: ternendar legardi alijansa, vazdindoj @ktivno Roma themutne "**
- **Loredana Dinu**, Grupa Europutne Ternendar vash Pharuvipa – Romania: **Young Roma Women leadership**
- **Loredana Dinu**, Grupo katar le Evropakere Terne vash Paruvipe: - Romania: **Terne Romane Romnjego liderstvo**

Diskusija

18.00

Avgune Bucharne Divesko Agor

09.30 - 11.00

Tematura vash diskusija:

- *Save faktorija promovirina vaj kerena sasti thaj efektivno inkluzija e Romane dzuvlengere ande politikani participacijakere procesija?*
- *Sar shaj e politikane partije te dizajnirinen programura save shaj te akomodirinen e participacija R&T dzuvlengi ko lengi participacijako siguripe?*

PLENARNO SESIJA 5: Droma vash e Dzuvlengere Grupe ande Politikani participacija

Plenarno Sesijakere Efektura: *E Romane thaj Phirutnengere dzuvlja vi majdur khelen minimalno rola ande generalno poltikako legaripe thaj decizijengo anibasko proceso, vi kodo so isi evidence vash vash kvalitetosko vazdipe ano demokratikono proceso kotar generalno dzuvlengi poltikani participacija. Sar so sasa dikhlino pe varesave Thema membrura von vi dureder cipin vash politikano krlo/hango/glaso save si fundamentalno ande demokratikane tema. Dureder von dikhen diskriminacija thaj ekskluzija pe buteder nivelura. Kodi sesija ka identificirinel faktoren vash vash sasti thaj efektivno inkluzija ande politikane participacijakere procesija thaj sar te transformirinen pes kadala rodipena ande konkretno akcije.*

Facilitatoro: Robert Rustem, Terenosko ofisero, Roma thaj Phirutnengo Timo

Vorbin:

- **François Friedrich,** Elektoralno Asistencijaki Divizija Regionalno studijengi pe **Dzuvlengi Politikani reprezentacija**
- **Valerie Poppe-Muess,** Projekt Mendzero, Roma thaj Phirutnengo Timo, **Prezentiribe efektongo thaj rekomandacijengo kotar o 6-to Internacionalno Romane Dzuvlengi Konferencija**
- **Christina Chalilopoulou,** KEDE Grecija: **Haljovipe vash e butja pe Romane thaj Phirutnengere Dzuvlengi participacija thaj legaripe ande Europako nivelu**
- **Sonja Barbul,** Membro ande Menadzerengo Bordo kotar e Demokratikani Partija (Kovin- Serbia): **Haljovipe pe Romane thaj Phirutnengere Dzuvlengi participacija thaj legaripe pe lokalno thaj nacionalno nivelu**

Skurto Presentacije kotar e participatorno NGO thaj Ekspertura

- **Christina Raducan,** Romane Dzuvlengo Network, Republika Moldova
- **Manjola Veizi,** Romane Dzuvlengo Hakajengo Centro, Albania
- **Zemfira Kondur,** Romane Dzuvlengo Forumo "Chiricli", Ukraine

Discussion

11.00 -11.30

Tea/kafa pauza

11.30 – 13.00

PLENARNO SESIJA 6: Dikhibe upral e butja diskutirime ko 5-to Dijalogosko Khidipe: Preliminarno Konkuzije thaj Aktivitetura te dzal pes angleder

Outcomes: .

Moderator: Michael Guet, Sherutno kotar I-Care Jekhin vash e Roma thaj Phirutnengo Timo, Europako Konsilo

- **Prezentiribe efektongo kotar o khidipe. Prioritiziribe e klejakere dopheribaskere aktivitetongo kotar o Sekretarijato**

Diskusija

- **Phandavimaske vorbi: Thorsten Afflerbach,** Sherutno Divizijako vash Roma thaj Phirutnengo Timo, Europako Konsilo

13.00

Khidipasko agor